

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση *È È* και λοιποί κατά Ελλάδα

(Προσφυγή υπ'αρ. 22489/08)

Απόφαση

Στρασβούργο, 3 Φεβρουαρίου 2011

Η απόφαση αυτή είναι οριστική. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.

Στην υπόθεση *Έ Έ και λοιποί κατά Ελλάδα*,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα),
που συνεδρίασε σε Επιτροπή με την ακόλουθη σύνθεση :

Anatoly Kovler, Πρόεδρο

Sverre Erik Jebens,

Γεώργιο Νικολάου, Δικαστές,

και Αναπληρωτή Γραμματέα Τμήματος τον *André Wampach,*

Αφού διασκέφθηκε σε Συμβούλιο στις 13 Ιανουαρίου 2011,

Εξέδωσε την ακόλουθη απόφαση, που υιοθετήθηκε την ημερομηνία αυτή :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 22489/08) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, δύο πολίτες της οποίας ο κος *Έ Έ* και η κα *Έ Έ* καθώς και μια Γαλλίδα υπήκοος η κα *Έ Έ* («οι προσφεύγοντες»), προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 22 Απριλίου 2008 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από την Δικηγόρο Αθηνών *Ε. Σταμούλη*. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους πληρεξουσίου της, τον κο *Γ.Κανελλόπουλο*, Σύμβουλο στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, και την κα *Γ.Παπαδάκη*, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Αν και ενημερώθηκε για το δικαίωμά της να συμμετέχει στην διαδικασία (άρθρα 36 §1 της Σύμβασης και 44 §1 του Κανονισμού), η Γαλλική Κυβέρνηση δήλωσε ότι δεν επιθυμεί να συμμετέχει στην διαδικασία.

3. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται συγκεκριμένα υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας, που κατοχυρώνεται από το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης.

4. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή της Κυβέρνησης. Κατ'εφαρμογή του Πρωτοκόλλου υπ' αρ. 14, η προσφυγή παραπέμφθηκε σε Επιτροπή.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

I. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

5. Ο πρώτος προσφεύγων, κος Ε Ε , κατοικεί στις Βρυξέλλες. Η τρίτη προσφεύγουσα, κα Ε Ε , γεννήθηκε το 1924 και κατοικεί στην πόλη Orsay της Γαλλίας. Η δεύτερη προσφεύγουσα, κα Ε Ε κατοικεί στην Αθήνα.

6. Στις 10 Αυγούστου 1995, ο δήμος Πορταριάς (Μαγνησία) προσέφυγε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Βόλου με αγωγή κατά του Γερμανικού Κράτους.

7. Στις 12 Σεπτεμβρίου 1995, οι προσφεύγοντες ασκήσανε παρέμβαση επί της διαδικασίας. Ζητούσαν να αναγνωριστεί η υποχρέωση του Γερμανικού Κράτους να τους καταβάλει αποζημίωση 3.139.900.000 δρχ (9.214.673 €) για την λεηλασία και καταστροφή ενός ξενοδοχείου ιδιοκτησίας τους, από τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής το 1944. Η δικάσιμος σχετικά με την παρέμβαση αυτή ορίστηκε για τις 2 Απριλίου 1996, αλλά την ημερομηνία αυτή αναβλήθηκε για τις 21 Ιανουαρίου 1997, στην συνέχεια για τις 25 Νοεμβρίου 1997 και τέλος για τις 24 Μαρτίου 1998, με αίτηση του Δήμου Πορταριάς.

8. Η δικάσιμος έγινε τελικά στις 24 Μαρτίου 1998.

9. Με απόφαση της 10^{ης} Ιουνίου 1998, το Πολυμελές Πρωτοδικείο απέρριψε την παρέμβαση με την αιτιολογία ότι το Γερμανικό Κράτος είχε ασυλία.

10. Στις 23 Ιανουαρίου 2001, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Εφετείο Λάρισας. Η δικάσιμος που αρχικά ορίστηκε για τις 25 Ιανουαρίου 2002, αναβλήθηκε για τις 24 Οκτωβρίου 2003, λόγω μη παράστασης του Δήμου Πορταριάς και του Γερμανικού Κράτους.

11. Το Εφετείο απέρριψε τα αιτήματα των προσφευγόντων με απόφαση της 30^{ης} Απριλίου 2004. Το Εφετείο έκρινε ότι η ζημία των προσφευγόντων

οφειλόταν σε πράξεις των οργάνων του Γερμανικού Κράτους στην ελληνική επικράτεια και που συνδεόντουσαν με την άσκηση δημόσιας εξουσίας (*jure imperii*) από πλευράς των στρατευμάτων κατοχής. Κατά την διάρκεια της γερμανικής κατοχής, το Ελληνικό κράτος εξακολουθούσε να υπάρχει και να είναι κυρίαρχο, αλλά η δημόσια εξουσία ασκούνταν από την Γερμανία ως δύναμη κατοχής, ενώ το Ελληνικό Κράτος υπήρχε μόνον «*de jure*».

12. Στις 6 Οκτωβρίου 2005, οι προσφεύγοντες άσκησαν αναίρεση. Στις 20 Φεβρουαρίου 2006, ζήτησαν να οριστεί δικάσιμος η οποία και προσδιορίστηκε στις 30 Απριλίου 2007.

13. Με απόφαση της 1^{ης} Οκτωβρίου 2007 (που μπήκε στο αρχείο στις 23 Οκτωβρίου 2007), ο Άρειος Πάγος επικύρωσε το σκεπτικό του Εφετείου και απέρριψε την αναίρεση. Θεώρησε ότι η υπόθεση των προσφευγόντων δεν ενέπιπε στο πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης Βρυξελλών της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1968 (σχετικά με την διεθνή αρμοδιότητα και την εκτέλεση των αποφάσεων σε θέματα εμπορικών και αστικών υποθέσεων) και του Κανονισμού 44/2001 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που ρυθμίζει τα ίδια ζητήματα για τα Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με τον Άρειο Πάγο, η έννοια των αστικών και εμπορικών υποθέσεων δεν συμπεριλάμβανε τις υποθέσεις που είχαν ως αντικείμενο περιουσιακές αξιώσεις που συνδέονται με γεγονότα σχετικά με την άσκηση δημόσιας εξουσίας από τα στρατεύματα κατοχής σε καιρό πολέμου.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

14. Τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα έχουν ως εξής :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσις του δικασθή δικαίως (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου, (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφοιβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...)»

15. Η διάταξη αυτή καθιερώνει την έννοια της ειδικής ζημιογόνου πράξης δημοσίου δικαίου, που δημιουργεί εξωσυμβατική ευθύνη του Δημοσίου. Η ευθύνη αυτή προκύπτει από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις. Οι σχετικές πράξεις μπορεί να είναι, όχι μόνο νομικές πράξεις, αλλά και υλικές πράξεις της διοίκησης, συμπεριλαμβανομένων πράξεων μη εκτελεστών κατ' αρχήν (*Κυριακόπουλος, Σχόλια Αστικού Κώδικα, άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, αρ. 23, Φίλιος,*

Δίκαιο συμβάσεων, ειδικός μέρος, τόμος 6, αδικοπρακτική ευθύνη 1977, παρ. 48 Β112, Σπηλιωτόπουλος, *Διοικητικό Δίκαιο*, Τρίτη έκδοση, παρ. 217, ΑΠ 535/1971, *Νομικό Βήμα*, 19^ο έτος, σ. 1414, ΑΠ 492/1967, *Νομικό Βήμα* 16^ο έτος, σελ. 75). Το παραδεκτό αγωγής προς αποζημίωση υπόκειται σε έναν όρο : την παράνομη φύση της πράξης ή της παράλειψης.

16. Με την απόφαση υπ' αρ. 15006/2008 της 31^{ης} Οκτωβρίου 2008, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, έκρινε ως εξής :

«... Το Δημόσιο υποχρεούται να αποζημιώσει κάποιον δυνάμει του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, από την στιγμή που υπάρχει πράξη ή παράλειψη ή παράνομη υλική ενέργεια των οργάνων του, δηλαδή όταν η πράξη ή η παράλειψη ή η ενέργεια παραβιάζει κανόνα δικαίου που προστατεύει συγκεκριμένο δικαίωμα ιδιώτη ή συγκεκριμένο συμφέρον και συνεπώς όταν παραβιάζει το άρθρο 6 §1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και Θεμελιωδών Ελευθεριών σύμφωνα με την οποία θεσπίστηκε το δικαίωμα κάθε ατόμου να εκδικάζεται η υπόθεσή του εντός εύλογης προθεσμίας. Η ευθύνη του Δημοσίου για αποζημίωση υπάρχει ανεξάρτητα από το αν τα όργανα της δικαστικής εξουσίας συνέβαλαν στην παραβίαση της σχετικής διάταξης λόγω του χρόνου που έκαναν για να ορίσουν δικάσιμο και να κρίνουν τις υποθέσεις ενώπιον των Εθνικών Δικαστηρίων ή για να εκδώσουν τις σχετικές αποφάσεις, γιατί η προθεσμία αυτή εξαρτάται από τον τρόπο οργάνωσης του δικαστικού συστήματος (προσωπικό, τεχνικά μέσα και υποδομές, οργάνωση των διαδικασιών, κλπ) από το Κράτος, που πρέπει να το οργανώνει έτσι ώστε τα δικαστήρια να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της προαναφερθείσας διάταξης. Η ενδεχόμενη ατομική ευθύνη των Δικαστών για την καθυστέρηση μιας απόφασης πέρα από τον εύλογο χρόνο καθώς και η προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστών, που προβλέπεται από το Σύνταγμα, δεν αρκούν για να απαλλάξουν στην περίπτωση αυτή, το Δημόσιο από την αστική του ευθύνη. Η τελευταία μπορεί να θεμελιωθεί στο άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, δεδομένου ότι ο Έλληνας νομοθέτης δεν πρόβλεψε ειδική νομική οδό για την επανόρθωση της ζημίας λόγω των καθυστερήσεων, αφού στην αντίθετη περίπτωση, οι ζημιωθέντες θα στερούνταν της νόμιμης προστασίας έναντι των εθνικών δικαστηρίων η οποία προβλέπεται από το άρθρο 20 §1 του Συντάγματος (...).».

17. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο έκρινε κατά τον τρόπο αυτό στα πλαίσια αγωγής θεμελιωμένης πάνω στο άρθρο 105, την οποία απέρριψε εν προκειμένω, και η οποία ασκήθηκε στις 6 Ιουλίου 2006.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 §1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

A. Διάρκεια της διαδικασίας

18. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραβίασε την αρχή της «εύλογης προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 §1 της Σύμβασης, που ορίζει τα εξής :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό δικαστηρίου, (...) το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, (...)».

19. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η υπό κρίση περίοδος άρχισε στις 12 Σεπτεμβρίου 1995, με την παρέμβαση των προσφευγόντων στην διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου του Βόλου, και έληξε την 1^η Οκτωβρίου 2007, με την απόφαση του Αρείου Πάγου. Διήρκεσε λοιπόν δώδεκα έτη για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

1. *Επί του παραδεκτού*

20. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προσφεύγουσα θα μπορούσε να είχε ασκήσει με βάση το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ και με επίκληση της παραβίασης του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης, αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου ενώπιον Διοικητικού Δικαστηρίου. Με την υπ' αρ. 15006/2008 απόφασή του, το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών έκανε δεκτή μια τέτοια αγωγή για υπέρβαση του εύλογου χρόνου της διαδικασίας αφού εξέτασε τους ισχυρισμούς του ενάγοντα υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου.

21. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι τα γεγονότα στα οποία αναφερόταν η προαναφερθείσα απόφαση δεν είχαν καμία σχέση με την παρούσα υπόθεση.

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι αναφορικά με το θέμα του «εύλογου χρόνου» υπό την έννοια του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης, ένα ένδικο μέσο αμιγώς αποζημιωτικού χαρακτήρα - όπως η προσφυγή για ευθύνη του Δημοσίου για ελαττωματική λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας της δικαιοσύνης όπως στην υπό κρίση υπόθεση- μπορεί κατ' αρχήν να αποτελεί

ένδικο μέσο που πρέπει να εξαντληθεί υπό την έννοια του άρθρου 35 §1, ακόμα κι όταν η διαδικασία εκκρεμεί σε εθνικό επίπεδο την ημέρα της προσφυγής στο Δικαστήριο (βλ. *Mifsud κατά Γαλλίας*, [GC], απόφαση αρ. 57220/00, 11 Σεπτεμβρίου 2002, *Brocq et Texier-MIcault κατά Γαλλίας*, απόφαση αρ. 27928/02 και 31694/02, 21 Οκτωβρίου 2003).

23. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να αναφερθεί στο συμπέρασμά του σχετικά με το ένδικο μέσο που προβλέπεται από το άρθρο 105, αλλά υπό το πρίσμα του άρθρου 13, στην υπόθεση *Τσουκαλάς κατά Ελλάδας* (αρ. 12286/08, 22 Ιουλίου 2010). Στην απόφαση αυτή έκρινε ότι δεν είχε πειστεί ότι η προσφυγή την οποία επικαλέστηκε η Κυβέρνηση ήταν πραγματική και διαθέσιμη τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη και ότι επομένως ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις του άρθρου 13 της Σύμβασης και αυτό για τους λόγους που εκτίθενται πιο κάτω και οι οποίοι εφαρμόζονται επίσης στη παρούσα υπόθεση. Το Δικαστήριο έκρινε ιδίως ότι η απόφαση που προσκόμισε η Κυβέρνηση, για να στηρίξει την άποψή της, ήταν μια απλή απόφαση που εκδόθηκε από ένα πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Εκτός από το ότι επρόκειτο για πολύ πρόσφατο προηγούμενο, το Δικαστήριο δεν μπορούσε να υπολογίσει τις πιθανότητες που υπήρχαν να επικυρωθεί το προηγούμενο αυτό από τα Διοικητικά Εφετεία, ακόμα και από το Συμβούλιο Επικρατείας, σε περίπτωση που του υποβαλλόταν μελλοντικά το ζήτημα αυτό. Όμως, όπως έχει ήδη υπογραμμίσει το Δικαστήριο, ένα ένδικο μέσο πρέπει να υφίσταται με επαρκή βαθμό βεβαιότητας, χωρίς τον οποίο δεν έχει την απαραίτητη προσβασιμότητα και τον απαραίτητο πραγματικό χαρακτήρα (*Van Droogenbroeck κατά Βελγίου*, απόφαση της 24^{ης} Ιουνίου 1982, σειρά Α, αρ. 50). Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι η απόφαση του Διοικητικού Πρωτοδικείου εκδόθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2008, άρα μεταγενέστερα από την ημερομηνία άσκησης της παρούσας προσφυγής. Τέλος, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η διαδικασία στην υπόθεση που επικαλείται η Κυβέρνηση είχε διαρκέσει δύο έτη και τέσσερις μήνες, πράγμα που μπορούσε να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς την αποτελεσματικότητά της (βλ. *mutatis mutandis*, *Byrn κατά Δανίας*, αρ. 13156/87, απόφαση της Επιτροπής της 1^{ης} Ιουλίου 1992, *Décisions et Rapports* (DR) 73).

24. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η προαναφερθείσα προσφυγή δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 13 της Σύμβασης αφού δεν υφίστατο σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας. Το Δικαστήριο δεν απέκλεισε ωστόσο ότι η άσκηση της προσφυγής αυτής μπορεί να οδηγήσει, με

την εξέλιξη της νομολογίας, σε αποτέλεσμα σύμφωνο με τις επιταγές του άρθρου 13 της Σύμβασης (βλ. *mutatis mutandis, Stratégies et Communications et Dumoulin κατά Βελγίου*, αρ. 37370/97, §56, 15 Ιουλίου 2002).

25. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κρίνει ότι η προσφυγή την οποία επικαλείται η Κυβέρνηση δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 35 §1 της Σύμβασης και ότι επομένως θα πρέπει να απορριφθεί η σχετική ένσταση.

26. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη και ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου.

2. *Επί της ουσίας*

27. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδικών, οι μόνες ενέργειες των δικαστικών αρχών που μπορούν να έχουν επίπτωση στην διάρκεια της διαδικασίας είναι αυτές που αφορούν τον ορισμό δικασίμου και την απαγγελία και δημοσίευση των δικαστικών αποφάσεων. Εν προκειμένω, οι περίοδοι κατά τις οποίες έγιναν οι ενέργειες αυτές ήταν αντικειμενικά σύντομες και εύλογες. Η πρωτοβουλία για την επιτάχυνση της διαδικασίας, για την επίτευξη αναβολής και τον ορισμό δικασίμου ανήκει αποκλειστικά στα μέρη. Ωστόσο, στην υπό κρίση υπόθεση, οι προσφεύγοντες δεν έδειξαν επιμέλεια. Δεν έκαναν τίποτε για να επισπεύσουν την διαδικασία, δεν ήταν παρόντες όταν αποφασίστηκαν οι αναβολές εκδίκασης σε πρώτο βαθμό, καθυστέρησαν να ασκήσουν έφεση και αναίρεση και δεν ζήτησαν σύντομα τον ορισμό δικασίμου για την αναίρεση. Το ενδιαφέρον τους για την διαδικασία ήταν περιορισμένο.

28. Οι προσφεύγοντες ανταπαντούν ότι ο δήμος Πορταριάς και το Γερμανικό Κράτος δεν ήταν παρόντες στις δικασίμους κατά τις οποίες χορηγήθηκε αναβολή από το Πολυμελές Πρωτοδικείο. Επειδή επρόκειτο για δικαστήριο μικρής επαρχιακής πόλης, η διάρκεια της διαδικασίας ξεπέρασε κάθε έννοια εύλογου. Όσον αφορά την έφεση, ισχυρίζονται ότι η άσκησή της καθυστέρησε επειδή η απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου δεν καθαρογράφηκε γρήγορα και ότι δεν είχαν ζητήσει αναβολή αλλά ότι το Εφετείο το έκανε αυτεπαγγέλτως επειδή το πρόγραμμά του ήταν φορτωμένο και δεν είχε τον απαραίτητο χρόνο να εξετάσει όλες τις υποθέσεις που ήταν

εγγεγραμμένες. Τέλος, υπογραμμίζουν ότι άσκησαν την αναίρεσή τους αμέσως μόλις έλαβαν το επίσημο αντίγραφο της εφετειακής απόφασης.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας κρίνεται ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και σύμφωνα με τα κριτήρια που καθιέρωσε η νομολογία του Δικαστηρίου, συγκεκριμένα την δυσκολία της υπόθεσης, την συμπεριφορά των προσφευγόντων και των αρμοδίων αρχών καθώς και την σημασία της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας [GC]*, αρ. 30979/96, §43, CEDH 2000-VII).

30. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαδικασία στο σύνολό της διήρκεσε περίπου δώδεκα έτη. Το Δικαστήριο δεν είναι σε θέση να κρίνει αν οι περίοδοι αδράνειας των δύο ετών, επτά μηνών και δεκατριών ημερών που μεσολάβησαν ανάμεσα στην απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου και την κατάθεση της αίτησης καθώς και το διάστημα του ενός έτους και πέντε μηνών που μεσολάβησε μεταξύ της απόφασης του Εφετείου και της αίτησης αναίρεσης, οφείλονται στο ότι οι δικαστικές αποφάσεις δεν είχαν καθαρογραφεί ή προέκυψαν εν μέρει από υπαιτιότητα των προσφευγόντων.

31. Ωστόσο, θεωρεί ότι μπορεί να συμπεράνει ότι υπήρξε υπέρβαση του εύλογου χρόνου, πρώτον, λόγω της συνολικής διάρκειας της διαδικασίας και της διάρκειας του κάθε σταδίου της διαδικασίας : περίπου δύο έτη και εννέα μήνες για τον πρώτο βαθμό, τρία έτη και τρεις μήνες για την έφεση και δύο έτη για την αναίρεση. Το Δικαστήριο διαπιστώνει επίσης την ύπαρξη αδικαιολόγητων καθυστερήσεων, για τις οποίες ευθύνονται οι δικαστικές αρχές. Όταν ο Δήμος Πορταριάς ζήτησε αναβολές, το Πολυμελές Πρωτοδικείο όρισε πολύ μακρινές δικασίμους, και έτσι η δικάσιμος έγινε περίπου δύο έτη μετά την αρχική ημερομηνία δικασίμου και δυόμισι έτη μετά την παρέμβαση των προσφευγόντων στην διαδικασία. Ομοίως, ενώπιον του Εφετείου, η δικάσιμος αρχικά είχε οριστεί στις 25 Ιανουαρίου 2002 και αναβλήθηκε, λόγω της μη παράστασης του Δήμου Πορταριάς και του Γερμανικού Κράτους, για τις 24 Οκτωβρίου 2003, δηλαδή είκοσι μήνες αργότερα. Τέλος, οι προσφεύγοντες μπορεί να ζήτησαν στις 20 Φεβρουαρίου 2006 τον ορισμό δικασίμου ενώπιον του Αρείου Πάγου, αλλά ο Άρειος Πάγος την όρισε στις 30 Απριλίου 2007, δηλαδή ένα έτος και δύο μήνες αργότερα.

32. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να υπενθυμίσει ότι ακόμα και στα νομικά συστήματα που καθιερώνουν την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδικών στην διεξαγωγή της δίκης, η στάση των ενδιαφερομένων δεν απαλλάσσει τους δικαστές από το να διασφαλίζουν την ταχύτητα που απαιτεί το άρθρο 6 §1 (*Λιτσελίτης κατά Ελλάδας*, αρ. 62771/00, §30, 5 Φεβρουαρίου 2004).

33. Έχοντας υπόψη το σύνολο των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι υπήρξε παραβίαση του «εύλογου χρόνου» υπό την έννοια του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης.

34. Επομένως, υπήρξε παραβίαση της διάταξης αυτής.

B. Πρόσβαση σε Δικαστήριο

35. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για παραβίαση του δικαιώματός τους πρόσβασης σε δικαστήριο λόγω του ότι τα ελληνικά δικαστήρια απέρριψαν την αγωγή αποζημίωσης κρίνοντας ότι το Γερμανικό Κράτος είχε ασυλία.

36. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έκρινε ήδη απαράδεκτη μια προσφυγή που αφορούσε την άρνηση των ελληνικών αρχών να συμμορφωθούν σε απόφαση δικαστηρίου που αναγνώριζε τους προσφεύγοντες δικαιούχους του δικαιώματος αποζημίωσης έναντι του Γερμανικού κράτους και που τους επέτρεπε να κινήσουν την διαδικασία εκτέλεσης κατά του τελευταίου (*Καλογεροπούλου και λοιποί κατά Ελλάδας και Γερμανίας (απόφαση)*, αρ. 59021/00, 12 Δεκεμβρίου 2002).

37. Κατά μείζονα λόγο, στην παρούσα υπόθεση στην οποία τα δικαστήρια απέρριψαν εξ αρχής την αγωγή των προσφευγόντων χωρίς να επιδικάσουν αποζημίωση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι πρέπει να επαναλάβει ότι ο περιορισμός του δικαιώματος των προσφευγόντων αποσκοπούσε σε ένα νόμιμο σκοπό –την τήρηση του διεθνούς δικαίου προκειμένου να ευνοηθεί η αβροφροσύνη και οι καλές σχέσεις μεταξύ των Κρατών χάρις στον σεβασμό της κυριαρχίας του άλλου Κράτους- και ήταν ανάλογος προς τον σκοπό αυτό, και η Σύμβαση πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να συμφιλιώνεται με τους άλλους κανόνες διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών

με την ασυλία των Κρατών (*Fogarty κατά Ηνωμένου Βασιλείου [GC]*, αρ. 37112/97, §34, CEDH 2001-XI).

38. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι το τμήμα αυτό της προσφυγής πρέπει να κηρυχτεί απαράδεκτο, ως προδήλως αβάσιμο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§3 και 4 της Σύμβασης.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

39. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

40. Οι προσφεύγοντες ζητούν 9.447.844,46€ για την υλική ζημία που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω της στέρησης της ιδιοκτησίας τους. Ζητούν επίσης το ποσό των 50.000 € λόγω ηθικής βλάβης.

41. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι αξιώσεις των προσφευγόντων λόγω υλικής ζημίας δεν αποδεικνύονται κατά τρόπο βέβαιο και με δικαστική απόφαση. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, η διαπίστωση της παραβίασης θα αποτελούσε επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.

42. Το Δικαστήριο δεν βλέπει να υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής ζημίας και απορρίπτει το αίτημα αυτό. Αντίθετα, θεωρεί ότι συντρέχει λόγος να επιδικάσει στους προσφεύγοντες 12.000 λόγω ηθικής βλάβης.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

43. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 20.000 € για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων και 5.000 για αυτά ενώπιον του Δικαστηρίου.

44. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν επαρκή δικαιολογητικά προς απόδειξη των αξιώσεών τους και θεωρεί ότι το ποσό των 1.500 € θα ήταν εύλογο για την υπό κρίση υπόθεση.

45. Σύμφωνα με τη Νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δεν μπορεί να πετύχει την πληρωμή των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης παρά στο μέτρο που αυτά αποδεικνύονται πραγματικά, αναγκαία και εύλογα ως προς το ύψος τους. Στην υπό κρίση υπόθεση και έχοντας υπόψη τα έγγραφα που έχει στην κατοχή του το Δικαστήριο και τα προαναφερθέντα κριτήρια, το Δικαστήριο επιδικάζει στους προσφεύγοντες 1.500 € για το λόγο αυτό, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

46. Το Δικαστήριο κρίνει σωστό να υπολογίσει το ύψος των τόκων υπερημερίας με βάση το επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή ως προς την αιτίαση σχετικά με την διάρκεια της διαδικασίας και अपараδέκτη ως προς τα υπόλοιπα
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 §1 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται*
 - α) ότι το καθ' ου η προσφυγή κράτος πρέπει να καταβάλει στους προσφεύγοντες εντός τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά :
 - i) 12.000 € (δώδεκα χιλιάδες ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, λόγω ηθικής βλάβης
 - ii) 1.500 € (χίλια πεντακόσια ευρώ), συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από τους προσφεύγοντες, για έξοδα και δικαστική δαπάνη,

No 1433

β) ότι από την παρέλευση της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα αυξάνεται με απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

4). *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα υπόλοιπα

Συντάχτηκε στα γαλλικά, στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 3 Φεβρουαρίου 2011, κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

André Wampach
Αναπληρωτής Γραμματέας

Anatoly Kovler
Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα